

XII. Kunnan työnvälitystoimisto.

Kunnan työnvälitystoimiston johtokunnan vuodelta 1918 ¹⁾ antama kertomus oli seuraavaa sisällystä:

Kunnan työnvälitystoimiston johtokuntaan kuuluivat vuonna 1918 filosofiantohtori Santeri Ivalo puheenjohtajana, sosialihallituksen ylijohtaja Einar Böök varapuheenjohtajana sekä rakennusmestari Juho Ahde, uunitehtailija Aug. Malmi, työnjohtaja Th. Lillkvist ja muurari Emil Leino jäseninä. Varajäseniä olivat maalarimestari A. Haanoja, kirjansitojamestari O. J. Lilja, puuseppä V. Långholm ja taloudenhoitaja K. Heinonen.

Toimiston
johto- ja hen-
kilökunta.

Toimiston henkilökuntaan kuuluivat johtaja A. H. Karvonen, naisosaston apulaiset rouvat Ina Petelius ja Seidi Swendelin sekä neidit Elsa Sundström ja Helmi Järvinen, miesosaston apulaiset H. E. Blomqvist, Arvo A. Nygrén tammikuun 1 päivästä huhtikuun 16 päivään ja Urho Vinha joulukuun ajan sekä vahtimestarit Urho Vinha tammikuun 1 päivästä marraskuun 30 päivään ja Väinö Jyrkänne joulukuun.

Vuonna 1918 oli toimiston liike tavattomista oloista huolimatta ^{Toimiston liike.} sangen suuri, suurempi kuin edellisinä vuosina. Aikaisemmin oli suuri osa toimiston miesosaston liikkeestä käsittänyt välityksiä Venäjän valtion linnoitustöihin ja lähinnä edellisenä vuonna kunnan hätäaputöihin. Vuonna 1918 ei ensiksi mainittuja töitä ollut olemassa, ja kunnan hätäaputöihin välitettiin miehiä mainittavin määrin ainoastaan tammi- ja helmikuulla sekä naisia vuoden loppupuoliskolla, niinkuin tuonnempana työoloista selkoa tehdessä tarkemmin mainitaan. Työläisiä välitettiin pääasiallisesti yksityisten sekä keväällä ja kesällä jonkin verran erinäisiin valtion töihin. Kesäkuun alussa voimaan tullut asetus työnvälityksestä, jolla yksi-

¹⁾ Osaa kertomusta seuranneita tilastotietoja ei ole tässä julkaistu.

tyinen, elinkeinona harjoitettu paikanvälitys kokonaan kiellettiin, lisäksi tuntuvasti naisosaston liikettä, vaikka moni välittäjä jatkoi liikettään lain säännöksistä huolimatta. Miesosaston liikkeeseen ei puheenalainen asetus mainittavasti vaikuttanut, sillä yksityiset paikanvälittäjät olivat sangen vähissä määrin välittäneet paikkoja miesten työaloilla.

Kapinan aikana oli toimisto samoin kuin muutkin kaupungin laitokset kapinallisten käsissä. Toimiston n. s. komisariuksena toimi siellä aikaisemmin ylimääräisenä apulaisena palvelut ent. kirjaltaja Oskar Rautjärvi. Useimmat muutkin kapinan aikana toimistossa työskentelevät henkilöt olivat aikaisemmin olleet sen palveluksessa ylimääräisinä apulaisina. Toimiston vakinaisten toimihenkilöjen kapinan päätyttyä jälleen ryhdyttyä toimiinsa erotettiin mainitut ylimääräiset apulaiset ja yhden toimiston vakinaisista apulaisista, joka koko kapinan ajan oli ollut toimessaan, pidätti johtokunta virantoimituksesta, ja toimikunta, joka oli asetettu tutkimaan kaupungin viranpitäjän suhtautumista vallankumoukseen, julisti hänet kaupungin palvelukseen sopimattomaksi.

Yksityisten työnantajain töihin kapinan aikana tuskin ensinkään välitettiin työntekijöitä, minkätähden tuona aikana toimitetut välitykset miltei yksinomaan kohdistuivat kunnan hätäaputöihin. Erinäisistä toimistossa tavatuista papereista kävi selville, että toimisto oli kehoittanut työnhakijoita liittymään punakaartiin, vieläpä „venäläiseen punakaartiinkin“, mutta suoranaista välitystä näihin ei tiedetä toimitetun.

Mainittavia häiriöitä toimistolle ei kapinan aikainen toiminta tuottanut, syystä että useimmat sen aikaiset toimihenkilöt ja virkaansa jäänyt vakinainen apulainen olivat jossain määrin perehtyneitä toimiston tehtäviin ja työnvälitystilastoaineiston keräämiseen. Tästä syystä on toimiston työnvälitystilastossa otettu huomioon kapinan aikainenkin liike.

Toimiston liikkeen valaisemiseksi esitetään seuraavassa seikka-peräisempiä tietoja työnhakemuksista ja työnhakijoista sekä tarjoituista ja täytetyistä paikoista.

Työnhakemukset.

Työnhakemusten ja työnhakijain luku oli vuoden varrella erittäin suuri, suurempi kuin milloinkaan ennen toimiston olemassaolon aikana. Edellisiin vuosiin verraten lisääntyi työnhakemusten ja työnhakijain luku huomattavasti miesosastolla, mutta varsinkin naisosastolla. Tämän asianlaidan syihin on jo edellä viitattu.

Työnhakemusten luku, jaettuna työnhakijain sukupuolen mukaan, käy selville seuraavista numeroluvuista:

	1917.		1918.		Lisäännys vuonna 1918 verrattuna vuoteen 1917.	
	Luku.	%.	Luku.	%.	Luku.	%.
Miehiä	13,738	57.4	15,381	47.3	1,643	12.0
Naisia	10,178	42.6	17,139	52.7	6,961	68.4
Yhteensä	23,916	100.0	32,520	100.0	8,604	36.0

Työnhakemuksia teki 18,567 eri henkilöä, joista 9,675 eli 52.1 % oli miehiä ja 8,892 eli 47.9 % naisia, ja jotka jouduttuaan uudelleen työttömiksi uudistivat työnhakemuksensa 13,953 tapauksessa.

Kirkonkirjoituspaikan mukaan jakaantuivat työnhakijat seuraavasti:

	Miehiä.	%.	Naisia.	%.	Yhteensä.	%.
Helsinki	9,589	99.1	8,036	90.4	17,625	94.9
Muut paikkakunnat	86	0.9	856	9.6	942	5.1
Yhteensä	9,675	100.0	8,892	100.0	18,567	100.0

Muilta paikkakunnilta muutti Helsinkiin vuonna 1918 työläisiä sangen vähän, miespuolisia tuskin ensinkään. Päin vastoin muutti täältä tänä samoin kuin edellisenäkin vuonna pois melko paljon työläisiä osin työnpuutteen ja osin kapinan yhteydessä olevain tapahtumain johdosta. Muilla paikkakunnilla kirkonkirjoissa olevat naiset, joita oli verraten enemmän, olivat yksinomaan palvelijattaria, jotka eivät olleet tuoneet muuttokirjojaan tänne. Useat näistä olivat luultavasti Helsingin kaupungin henkikirjoissa, mutta kun eivät voineet tästä näyttää todistusta, luettiin heidät tilastossa toispaikkakuntalaisiksi.

Perheolojen mukaan ryhmitettyinä jakaantuivat toimistoon ilmoittautuneet työnhakijat seuraavasti:

	Miehiä.	%.	Naisia.	%.	Yhteensä.	%.
Perheellisiä ¹⁾	4,312	44.6	3,247	36.5	7,559	40.7
Yksinäisiä	5,363	55.4	5,645	63.5	11,008	59.3
Yhteensä	9,675	100.0	8,892	100.0	18,567	100.0

Äidinkielen mukaan ryhmittivät työnhakijat seuraavasti:

	Miehiä.	%.	Naisia.	%.	Yhteensä.	%.
Suomenkielisiä	8,598	88.9	7,877	88.6	16,475	88.7
Ruotsinkielisiä	1,070	11.0	1,013	11.4	2,083	11.2
Muunkielisiä	7	0.1	2	—	9	0.1
Yhteensä	9,675	100.0	8,892	100.0	18,567	100.0

¹⁾ Perheellisiin on tässä luettu, paitsi naimisissa olevia, myöskin yksinäiset naiset ja lesket, joilla on lapsia elätettävänä, ja yksinäisiin myöskin lapsettomat lesket, joten ryhmitystä ei ole tehty siviilisäädyn, vaan perheenelatusvelvollisuuden mukaan.

Ruotsin- ja suomenkielisten työnhakijain lukumäärän välinen suhde osoittaa ensinmainittujen luvun lisääntyneen edelliseen vuoteen verraten.

Tarjotut
paikat.

Tarjottuja paikkoja oli kaikkiaan 18,802, niistä 10,197 eli 54.2 % miehille ja 8,605 eli 45.8 % naisille. Edelliseen vuoteen verraten oli tarjottujen paikkain luku lisääntynyt miesosastolla 210:llä ja naisosastolla 1,102:lla eli kaikkiaan 1,312:lla.

Tarjotuista paikoista oli:

	Miesten paikkoja.		Naisten paikkoja.		Yhteensä.	
	Luku.	%.	Luku.	%.	Luku.	%.
Helsingissä	9,849	96.6	7,830	91.0	17,679	94.0
Muulla	348	3.4	775	9.0	1,123	6.0
Yhteensä	10,197	100.0	8,605	100.0	18,802	100.0

Muilla paikkakunnilla tarjona olevain paikkain luku oli tuntuvasti vähempi kuin edellisenä vuonna, syystä ettei lähiseuduilla teetetty mainittavia rakennus- eikä metsätöitä, joihin työvoimaa tavallisesti oli välitetty. Muille paikkakunnille haettiin työvoimaa etusijassa maataloustöihin tai taloustehtäviin.

Täytetyt
paikat.

Tarjotuista paikoista täytettiin:

	Miesten paikkoja.		Naisten paikkoja.		Yhteensä.	
	Luku.	%.	Luku.	%.	Luku.	%.
Helsingissä	8,565	87.0	7,509	95.9	16,074	90.9
Muulla	265	76.1	646	83.4	911	81.1
Yhteensä	8,830	86.6	8,155	94.8	16,985	90.3

2,841 tapauksessa (32.2 %) oli miehille ja 3,730 tapauksessa (45.7 %) naisille välitetty työ tilapäistä ja kesti ainoastaan muutama päivän.

Siitä huolimatta että kunnan hätäaputöihin vuonna 1918 välitettiin tuhatkunta miestä vähemmän kuin edellisenä vuonna, nousi miesosaston välitysten luku kutakuinkin edellisen vuoden määrään, mikä osoittaa työvoiman kysynnän yksityisten töihin huomattavasti lisääntyneen. Naispuolisen työvoiman välitykset lisääntyivät edelliseen vuoteen verraten lähes parilla tuhannella.

Toimistolle tarjotuista paikoista jäi täyttämättä:

Täyttämättä
jääneet paikat.

	Miesten paikkoja.		Naisten paikkoja.		Yhteensä.	
	Luku.	%.	Luku.	%.	Luku.	%.
Helsingissä	1,284	13.0	321	4.1	1,605	9.1
Muulla	83	23.9	129	16.6	212	18.9
Yhteensä	1,367	13.4	450	5.2	1,817	9.7

Helsingissä miehille tarjotut, täyttämättä jääneet paikat käsitivät enimmältä osalta metalli- ja eräitä muita ammattityöaloja. Metallityöläisistä, puusepistä, kirjaltajista y. m. ammattityöläisistä oli kesällä suuri puute. Naisille tarjotut paikat toimisto yleensä voi täyttää, lukuun ottamatta eräitä perhepalvelijattarille ja maataloustyöläisille tarjottuja. Edellisenä vuonna jäi tarjotuista paikoista täyttämättä 1,285 eli 17.1 %.

Vuonna 1918 vaihtelevat valtiolliset olot vaikuttivat suurella määrällä koko maamme työoloihin. Edellisen vuoden jälkipuoliskolla oli suuri joukko työväkeä jäänyt joutilaaksi Venäjän valtion sotavarustustöistä, jotka useana vuonna olivat olleet työmarkkinoita vallitsevana tekijänä. Yksityinen yritteliäisyys oli edelleen lamassa osin työläisten työmailla aikaansaamain lukuisain työriitain, osin taas maamme tuonti- ja vientiliikenteen miltei täydellisen tyrehtymisen johdosta. Työttömät olivat laajassa mitassa kuntain ja valtion hätäaputöiden varassa. 1917 vuoden jälkipuoliskolla välitti kunnan työnvälitystoimisto kaupungin hätäaputöihin kaikkiaan 3,764 miestä ja 461 naista. Tammikuussa 1918 otettiin näihin töihin lisäksi 1,228 miestä ja 84 naista ja helmikuussa, jolloin toimisto oli kapinallisten käsissä, 786 miestä ja 59 naista sekä maaliskuussa 245 miestä. Suurin osa kaupungin hätäaputöissä olevista miestyöläisistä liittyi kapinan aikana joko vapaaehtoisesti tai punaisen hallituksen pakottamana punakaartiin. Maaliskuun lopulla hätäaputyöt miltei kokonaan keskeytyivät. Kunnan muutkin työt, lukuun ottamatta kaupungin sähkö-, kaasun- ja vesijohtolaitosta, olivat kapinan aikana, varsinkin sen loppupuolella, keskeytyneinä.

Helsingin työ-
olot vuonna
1918.

Heti kapinan alussa liittyi suurin osa yksityisilläkin työmailla olevista työläisistä punakaartiin, minkätähden töiden jatkaminen jo työvoiman puutteessa kävi mahdottomaksi. Sanomalehtipainot suljettiin punaisen hallituksen toimesta heti kapinan alussa. Kunkin pankkilaitokset olivat kapinan aikana suljettuina, täytyi niidenkin työnantajain, jotka ehkä osittain olisivat voineet pitää yrityksiansä käynnissä, lakkauttaa työt. Tästä joutui sekin työläisten osa, joka ei ottanut osaa kapinaan, vieläpä suoranaisesti vastustikin sitä, jo kapinan aikana kärsimään. Useat työnantajat kuitenkin tukivat niitä työntekijöitä, jotka eivät ottaneet osaa kapinaan.

Eräät liikkeet, niinkuin pari kirjapainoa, kolme metallitehdasta ja yhden tupakkatehtaan, kapinalliset ottivat haltuunsa ja pitivät niitä jonkin aikaa osittain käynnissä hallituksen hyväksi.

Kapinan kukistetuksi tultua alkoivat työolot vähitellen järjestyä. Useilla työaloilla alkoi vilkas toiminta. Näin oli laita varsinkin metalliteollisuudessa, sähköliikkeissä, kirjateollisuudessa,

puusepän-, räätälin- ja suutarinammateissa sekä useimmissa muissa käsiammateissa. Kun suurin osa kaupungissa asuvista työläisistä oli ottanut osaa kapinaan ja sentähden joko joutunut vankilaan, paennut maasta tai kaatunut taisteluissa, saattoi ainoastaan vähälukuinen määrä palata entisiin työpaikkoihinsa, minkätähden edellä mainituilla työaloilla oli suuri puute ammattityöläisistä.

Huonommat olivat työolot rakennusteollisuuden alalla. Ainoastaan harvalukuisia uutisrakennuksia oli tekeillä, mutta korjaustöitä oli runsaasti kaiken kesää sekä kaupungissa että sen ympäristössä, missä kirvesmiehet ja joukko muurareja saivat ammattityötä. Saha- liikkeet sekä rakennusaineita valmistavat puunjalostustehtaat työskentelivät tavallista vähemmällä työvoimalla. Sama oli laita leipurinammattissa (jossa elintarvesäännöstelyn johdosta eräät liikkeet olivat kokonaan suljettuina), tupakkateollisuudessa, kivennäisvesi- ja mallasjuomatehtaissa. Sokeri- ja karamellitehtaat olivat kaikki suljettuina. Meri- ja satamaliikenne oli edelleen seisauksissa, lukuun ottamatta paikallista rannikkoliikennettä, jota jatkui kaiken kesää, vaikka rajoitetussa mitassa osin alusten puutteen ja osin moottori- liikenteen täydellisen kiellon johdosta.

Niinkuin edellä mainittiin, vallitsi eräillä työaloilla suuri puute ammattityöläisistä. Niinpä olisi metalliteollisuuden voitu kesällä sijoittaa toista tuhatta miestä. Syyskesällä ja vuoden lopulla päätettiin vankiloista suuret joukot kapinaan sekaantuneita työläisiä; näistä ammattityöläiset helposti pääsivät töihin (tavallisesti entisiin työpaikkoihinsa), mutta apurit kärsivät vuoden lopulla työnpuutetta.

Vuoden lopulla olot teollisuudenkin alalla huononivat, kun maailmansodassa tapahtuneen käänteen johdosta raaka-aineiden tuonti jälleen kävi mahdottomaksi, minkätähden tuotantoa täytyi supistaa.

Useimmilla naisten työaloilla vallitsi työnpuutetta kaiken vuotta. Kaatuneiden, vangittujen ja maasta karanneiden punakaartilaisten vaimojen, jotka aikaisemmin olivat työskennelleet ainoastaan kotitehtävissä, tuli kapinan päätyttyä pakko hakea ansiotyötä. Työttöminä oli eniten siivoojattaria ja pesijättäriä, rakennusapureja ja muita ulkotyöläisiä, tupakka- ja karamellitehtaalaisia, liinavaatteiden ompelijattaria, ravintola- ja ruokalapalvelijattaria, leipojattaria sekä vuoden lopulla tehdasapureja. Perhepalvelijattarille sitä vastoin oli miltei aina riittävästi paikkoja tarjona. Ruotsia puhuvista palvelijattarista ja maatalouspalvelijattarista oli kesällä ja syksyllä puute, minkätähden osa toimistolle tarjottuja paikkoja jäi täyttämättä.

Työnpuutteen poistamiseksi järjesti kaupungin hätäapukomitea vuoden varrella monenlaisia hätäaputöitä. Niinpä perustettiin useita

työtupia, joissa suoritettiin ompelutöitä ja valmistettiin tallukoita y. m. Sikäli kuin naiset oppivat näitä töitä tekemään, saivat he työskennellä kotonaan, joten uusia työnhakijoita voitiin ottaa työtupiin oppiin. Komitea vuokrasi kaksi isonlaista pesulaitosta, joissa toista sataa naista sai työtä. Kaupungin omistamalla Boxbackan maatilalla järjesti komitea maantasoitus- y. m. töitä, joihin voitiin sijoittaa lähes parisataa naista. Toimiston välityksellä sai vuoden varrella 1,222 naista työansiota edellä luetelluissa hätäaputöissä.

Työolojen valaisemiseksi esitettäköön tässä vielä työttömään määrää kunkin kuukauden lopussa.

Työttömiä kunkin kuukauden lopussa.

	Miehiä.	Naisia.	Yhteensä.		Miehiä.	Naisia.	Yhteensä.
Tammikuu ..	779	750	1,529	Heinäkuu ..	138	617	755
Helmikuu ..	532	911	1,443	Elokuu	156	234	390
Maaliskuu ..	225	319	544	Syyskuu ...	130	199	329
Huhtikuu ..	445	607	1,052	Lokakuu	106	247	353
Toukokuu ..	171	931	1,102	Marraskuu ..	243	219	462
Kesäkuu	71	917	988	Joulukuu ...	420	403	823

Mainittavaa työnpuutetta oli miehillä ainoastaan tammi-, helmi- ja joulukuulla. Muina kuukausina esiintynyt työttömään määrä on tavallinen hyvinäkin aikoina, sillä Helsingin kokoisessa yhteiskunnassa vaihtuvat työpaikkain työolot niin usein, että jokin määrä työttömiä aina on olemassa. Naisia sitä vastoin oli suurempi määrä työttöminä muina kuukausina, paitsi elo—marraskuussa, jolloin huomattavalla osalla näistä oli työtä maaseudulla.